

OHJEISTUS KUNNILLE TYÖVOIMAPALVELUIDEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVASTA SUUNNITELMASTA

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
1.1 Oikeudellinen perusta	2
1.2 Järjestämissuunnitelman toimittaminen ja mahdolliset myöhemmät muutokset.....	2
2 Järjestämissuunnitelman sisältö	3
2.1 Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen	3
2.2 Palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut.....	4
2.3 Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen.....	5
2.4 Yhteistyötahot ja -muodot.....	5
2.5 Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen	6
2.6 Varautuminen rakennemuutostilanteisiin	6

1 Johdanto

Työvoimapalvelut siirtyvät kunnille ja niiden muodostamille työllisyysalueille 1.1.2025. Kuntien järjestämisvastuulle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023, jäljempänä *järjestämislaki*). Tämä dokumentti on koottu työllisyysalueita suunnittelevien kuntien tueksi.

Kuntien on toimitettava viimeistään 31.10.2023 työ- ja elinkeinoministeriölle (jäljempänä *TEM*) suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämiseksi (jäljempänä *järjestämissuunnitelma*), muiden vaadittujen dokumenttien ohella (ks. tarkemmin luku 1.2). Järjestämissuunnitelman laatiminen auttaa kuntia tunnistamaan työvoimapalveluiden järjestämiseen liittyvät olennaiset kysymykset ja teemat jo työllisyysalueiden muodostamisvaiheessa. Näiden kysymysten ja teemojen tunnistaminen on tärkeää toiminnan ja yhteistyön suunnittelemiseksi. Parhaimmillaan se voi myös ohjata työllisyysalueiden muodostumista.

Järjestämissuunnitelma myös auttaa TEM:ä arvioimaan työllisyysalueiden ja kuntien edellytyksiä suoriutua järjestämisvastuuseen ja palveluiden tarjoamiseen liittyvistä velvoitteistaan. Tällä on erityisesti merkitystä, jos joudutaan arvioimaan järjestämislain 12 §:ssä tarkoitetun valtioneuvoston päätöksenteko-oikeuden käyttämistä tai kunnan poikkeuslupan edellytyksiä.

Järjestämissuunnitelman sisältöä kuvataan tarkemmin tämän dokumentin luvussa 2. Järjestämissuunnitelman laatimisessa voi hyödyntää luvun 2 otsikointia tai muokata rakennetta omalle alueelle sopivaksi, kunhan sisällöt käyvät suunnitelmasta selkeästi ilmi. Suunnitelman suositeltu enimmäispituus on 50 sivua.

1.1 Oikeudellinen perusta

Järjestämislain 15 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuuksista, jotka työllisyysalueen muodostavien kuntien tai kunnan on täytettävä työllisyysalueiden perustamis- tai muutostavaiheessa. Jos kunnat muodostavat työllisyysalueen yhdessä, niiden on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus (jäljempänä *sopimus*). Jos kunta on päättänyt järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, sen on toimitettava tätä koskeva päätös TEM:lle.

Sopimusta tai päätöstä koskevan ilmoituksen yhteydessä kuntien tai kunnan on 15 §:n 4 momentin mukaan toimitettava TEM:lle suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämiseksi. Myös jos kunta tai kunnat hakevat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen annetun lain (383/2023, jäljempänä *voimaantulolaki*) 4 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa, hakemukseen on liitettävä järjestämissuunnitelma.

1.2 Järjestämissuunnitelman toimittaminen ja mahdolliset myöhemmät muutokset

Kunnan tai kuntien, jotka muodostavat yhdessä työllisyysalueen, on toimitettava järjestämissuunnitelma muiden dokumenttien ohella, diaarinumerolla VN/17693/2023, vii-

meistään 31.10.2023 työ- ja elinkeinoministeriön kirjaamoon, osoitteeseen kirjaamo.tem@gov.fi PDF -muotoisena tiedostona. Tiedosto nimetään seuraavasti: TyöllisyysalueX_ Järjestämissuunnitelma.

Toimitettavien asiakirjojen on oltava kunnan toimivaltaisten elinten hyväksymiä. Asiakirjoilta ei aikataulusyistä edellytetä lainvoimaisuutta.

Työllisyysalueet voivat täsmentää järjestämissuunnitelmaansa ja kehittää sitä edelleen lokakuun 2023 jälkeenkin, alueen tarpeiden mukaan. TEM hyödyntää työllisyysalueiden perustamista koskevan arvioinnin ja päätöksenteon tukena ainoastaan määräaikaan mennessä palautettuja suunnitelmia.

2 Järjestämissuunnitelman sisältö

Järjestämislain 15 §:n 4 momentin mukaan suunnitelmasta on käytävä ilmi:

- a) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen;
- b) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut;
- c) toimipisteiden määrä ja sijoittuminen;
- d) yhteistyötahot ja -muodot;
- e) työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen;
- f) varautuminen rakennemuutostilanteisiin.

Kotoutumisen edistämisestä annetun uuden lain (392/2023, jäljempänä *kotoutumislaki*) 3 §:n mukaan työvoimaviranomainen vastaa kunnan tehtäväksi kotoutumislaissa säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu. Järjestämissuunnitelmassa tulisi käydä ilmi, miten kotoutumispalvelut on tarkoitus järjestää. Tämä koskee erityisesti edellä olevan, järjestämissuunnitelman sisältöä koskevan listauksen kohtia a, b ja d.

Suunnitellessaan työvoimapalveluiden järjestämistä, kuntien kannattaa suunnitella myös kotoutumista edistävien palveluiden järjestämistä työvoiman ulkopuolella oleville henkilöille huomioiden erityisesti sen, että kotoutumislain mukaisia palveluita voidaan järjestää myös yhteisenä sekä työnhakijaksi rekisteröityneille maahanmuuttaneille että työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttaneille. Kunnat voivat valita, järjestävätkö ne kotoutumista edistäviä palveluita työvoiman ulkopuolella oleville henkilöille yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Kotoutumislain 8 §:n mukaan kotoutumislaissa säädettyjä kunnan tehtäviä voidaan toteuttaa myös työvoimaviranomaisen toimesta, jollei laissa toisin säädetä. Kuntalain (450/2010) 49 §:ssä säädetään muista kuntien yhteistoiminnan muodoista.

2.1 Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen

Suunnitelmassa tulee ilmoittaa tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen sillä tarkkuudella kuin valmistelutilanne lokakuussa 2023 mahdollistaa. Suunnitelman laatimisessa voi hyödyntää työ- ja elinkeinoministeriön tuottamia kuntien tietopaketteja (<https://tem.fi/kuntien-tietopaketit>). YT-neuvotteluihin KEHA-keskus pyytää tietoja erikseen.

Taloudellisten ja henkilöstövoimavarojen määrää ja kohdentamista koskevat tiedot edistävät kokonaiskuvan saamista kunkin työllisyysalueen suunnitelmista palvelujen järjestämiseksi sekä valtakunnallisen kokonaiskuvan muodostamista. Kohdentumisella tarkoitetaan sitä, mihin toimintoihin ja palveluihin henkilöstön työpanosta on tarkoitus käyttää. Kohdentumisen osalta olennaista on huomioida myös alueen työvoimapohja. Ilman henkilöstön kohdentumista koskevaa suunnittelutietoa palvelutason säilymistä on haastavaa arvioida.

Kun kyse on poikkeusluvan hakemisesta, suunnitelma on olennainen asiakirja poikkeamisen edellytysten arvioimiseksi. Voimaannpanolain 4 §:n 2 momentin mukaan poikkeuslupa edellyttää [4 §:n 1 momentissa säädetyn] lisäksi, että kunta tai työllisyysalueen muodostavat kunnat osoittavat riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit työvoimapolvelujen järjestämiseksi. Tämän edellytyksen täytyminen on käytännössä osoitettava järjestämissuunnitelmassa.

Resurssien osalta on huomattava, että työvoimapolveluihin varattavia resursseja käytetään myös työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023, jäljempänä *TyM-laki*) tarkoitettuihin työvoimaviranomaisen tehtäviin sekä kotoutumislain mukaisiin tehtäviin. Se, mikä osuus resursseista käytetään työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintamalliin, tarkentunee kuitenkin vasta TyM-laissa tarkoitettussa yhteistyösopimuksessa.

2.2 Palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut

Suunnitelmassa on kuvattava palvelujen tuottamista koskevat ratkaisut, jotka koskevat kuntalaissa tarkoitettua viranomaistoimivallan siirtoa ja sitä, miltä osin työllisyysalue tuottaa järjestämislaissa ja kotoutumislaissa tarkoitettuja palveluita itse ja miltä osin se hankkii palveluita. Mahdollisuuksien mukaan olisi hyvä kuvata myös, millaisina alueellisina kokonaisuuksina palvelut ja mahdolliset hankinnat toteutetaan ja miten mahdollisiin ylläalueellisiin ja valtakunnallisiin hankintatarpeisiin vastataan.

Ylläalueellisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi, suunnitellaanko ja tuotetaanko (osto)palvelut työllisyysalueelle taikka sitä laajemmalle tai suppeammalle alueelle. Lisäksi asiakkaissa voi olla henkilöitä, jotka tarvitsevat erityisalan koulutusta työllistyäkseen, mutta koulutuksen järjestämisen edellytyksenä voi olla valtakunnallinen hankinta koulutuksen toteutumiseksi. Voi myös olla tilanteita, joissa työvoimaviranomaisen ja työnantajan kanssa yhdessä rahoitettava yhteishankintakoulutus edellyttää ylläalueellista tai jopa valtakunnallista hankintaa esimerkiksi yrityksen toimipaikkojen sijoituksessa useammalle paikkakunnalle.

Palvelujen kohdentamisen osalta suunnitelmassa olisi kuvattava pääpiirteissään miten eri kohderyhmät on tarkoitus huomioida palvelujen tuottamisessa. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti siihen, miten haavoittuvat kohderyhmät, kuten nuoret, maahanmuuttajat ja kotoutujat sekä pitkäaikaistyöttömät ovat huomioitu palvelujen tuottamisessa. TyM-laissa tarkoitettua työllistymistä edistävä monialainen yhteistoimintamalli ja nuorten yhteispalvelu ovat olennaisia tämän kokonaisuuden kannalta. Suunnitelmassa on mahdollisuuksien mukaan kuvattava, miten nämä toimintamuodot kytketään työvoimaviranomaisen palveluiden tuottamiseen.

Lisäksi on kuvattava, miten työnantajapalvelut on tarkoitus järjestää. Olennaista on tunnistaa yhteydet ja yhteistyötarpeet ELY-keskusten yrityspalveluiden kanssa.

2.3 Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen

Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen ovat olennaisia tietoja kokonaiskuvan saamiseksi työvoimapalvelujen palveluverkostosta työllisyysalueella sekä valtakunnallisesti. Jos mahdollista, suunnitelmassa voi kuvata myös toimipisteiden toimintaperiaatteita tai -kanavia tarkemmin.

Kun on kyse poikkeusluvan hakemisesta, suunnitelma on olennainen asiakirja poikkeamisen edellytysten arvioimiseksi. Yksi poikkeusluvan myöntämisen edellytyksistä on, ettei alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkene. Palvelupisteiden määrä ja sijoittuminen ovat osa palvelutasoa.

2.4 Yhteistyötahot ja -muodot

Suunnitelmassa on kuvattava työllisyysalueen yhteistyötahot ja -muodot. Näiden kuvaaminen järjestämissuunnitelmassa edistää työllisyydenhoitoon ja kotoutumisen edistämiseen liittyvän laajemman kokonaisuuden hahmottamista ja yhteyksien luomista muihin toimijoihin työllisyysalueen toiminnan suunnitteluvaiheesta lähtien.

Järjestämislain 9 §:n mukaan työvoimaviranomaisten tulee tehdä julkisten työvoimapalvelujen toimeenpanossa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyötä keskenään sekä ELY-keskusten, KEHA-keskuksen, hyvinvointialueiden, Kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa. Edellä mainitut vastaavat pääosin myös kotoutumislain mukaisia keskeisiä yhteistyötahoja.

Järjestämislain 5 §:n 2 momentin mukaan julkisten työvoimapalveluiden järjestämisessä on huolehdittava erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisestä. Kansainvälisten rekrytoinnin osalta keskeisiä yhteistyötahoja ovat Business Finland ja KEHA-keskus, jotka yhdessä vastaavat kansainvälisen rekrytoinnin palveluiden järjestämisestä.

Olennaiset yhteistyötahot voivat jossain määrin vaihdella alueittain, mutta ainakin järjestämislain 9 §:ssä mainittujen tahojen sekä esimerkiksi yrityspalveluorganisaatioiden, yksityisten palveluntarjoajien ja kunnan muiden toimialojen kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä tuloksellisille työllisyyspalveluille. Yhteydet niihin on siksi kuvattava järjestämissuunnitelmassa.

Kun on kyse poikkeusluvan hakemisesta, suunnitelma on olennainen asiakirja poikkeamisen edellytysten arvioimiseksi. Yksi poikkeusluvan myöntämisen edellytyksistä on, ettei alueen sekä muun työllisyysalueen palvelutaso poikkeuksen seurauksena merkittävästi heikkene. Yhteistyö muiden työllisyysalueiden sekä muiden työllisyyden hoidon kokonaisuuteen kytkeytyvien toimijoiden kanssa on palvelutason turvaamiseksi olennaista.

2.5 Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Työperäisen maahanmuuton sekä kohtaannon ja työvoiman liikkuvuuden edistäminen ovat teemoja, jotka vaativat yliaalueellisia toimia. Suunnitellut toimet on mahdollisuuksien mukaan kuvattava järjestämissuunnitelmassa. Kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen edellyttää lisäksi valtion kansainvälisten rekrytoinnin palveluiden (ns. Work in Finland –toiminto) ja työllisyysalueiden palveluiden yhteensovittamista. Työvoiman liikkuvuudella viitataan tässä yhteydessä paitsi ammatilliseen liikkuvuuteen, myös ja erityisesti työvoiman yliaalueelliseen ja kansainväliseen liikkuvuuteen.

Riippumatta siitä, mikä taho vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä, sen on edistettävä työvoiman ammatillista, alueellista ja kansainvälistä liikkuvuutta, jotta osaavan työvoiman saatavuus ei muodostu yrityksille ja Suomen kestäväälle kasvulle esteeksi. Tästä syystä järjestämissuunnitelmassa on kuvattava, millä toimenpiteillä työllisyysalue aikoo varmistaa alueellisen liikkuvuuden ja yliaalueellisen kohtaannon sekä edistää kansainvälistä rekrytointia. Kohta liittyy läheisesti yhteistyötahoja ja –muotoja koskevaan kohtaan.

2.6 Varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Järjestämissuunnitelmassa tulee olla kuvaus työllisyysalueen ennakoivista toimista mahdollisen negatiivisen tai positiivisen rakennemuutoksen osalta. Lisäksi tulee kuvata alueen yhteistyömalli keskeisten sidosryhmien välillä elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseksi ja ylläpitämiseksi rakennemuutostilanteessa. On myös hyvä huomioida yhteistyö muiden työllisyysalueiden ja valtakunnallisten toimijoiden kesken. Työllisyysalueen tehtävänä on edistää ja edesauttaa työvoiman liikkuvuutta myös työllisyysalueiden välillä (kansallisesti). Kuvauksessa on hyvä tuoda ilmi, miten rakennemuutostilanteessa edistetään työvoiman liikkuvuutta.

Järjestämissuunnitelmassa on kuvattava, millä konkreettisilla toimenpiteillä kunta tai kuntien muodostama työllisyysalue aikoo varautua mahdollisiin rakennemuutostilanteisiin. Rakennemuutostilanteisiin varautuminen on tärkeää myös siksi, että työvoimapalveluiden rahoitusmalli vahvistaa jossain määrin talouden suhdanteiden muutosten vaikutuksia kuntien talouteen.